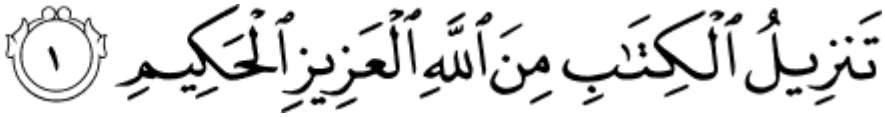

Qurâ€™aanni Akkamitti Buufame?-Kutaa 1

Description

Qurâ€™aanni Jecha Rabbii oltaâ€™aati. Dhala namaa dukkana keessaa gara ifaatti baasuf Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) jecha Isaa kan taâ€™e Qurâ€™aana jaarraa 14 dura Nabii Muhammad (SAW) irratti buuse. Namoonni kana ajaaâ€™ibsifachuun Rabbiin akkamitti Nabiyyi irratti kitaaba kana buusee? Sila akka amma arginu kanatti waraqaa irratti barreesse buuse moo akkamitti buufamee? In sha Allah harâ€™a akkaata buufama Qurâ€™aanaa gabaabbinnaan ni ilaalla. Asii gaditti waaâ€™ee wahyii fi buufama isaa ilaalla. Qurâ€™aanni wahyii keessaa tokko waan taâ€™eef akkataa buufama isa hubachuun nama hin dhibu. Barreefama keessatti â€œErgamaa Rabbii (SAW)â€• yommuu jedhu Nabi Muhammad (SAW) akka taâ€™e haa hubatamu. SAW jechuun Salallahu Aleyh Wassalam (nageenyi fi rahmanni Rabbii isarratti haa jiraatu) jechuudha.

Qurâ€™aanni Rabbiin irraa buufamu shakkii wayitu hin qabu. Rabbiin ni jedha:

â€œBuufamuun Kitaabichaa (Qurâ€™aanaa) Rabbii Injifataa, Ogeessa taâ€™e irraayyi.â€• Suuratu Az-Zumar 39:1

Akkuma barruu â€œSeensa Imaanaa kutaa 2ffaaâ€• keessatti jenne, wahyiin karaa wantoota geeybi ittiin beekaniidha.

Wahyii jechuun maal jechuudhaa?

Akka lugaa Arabiffaatti wahyiin hiika baayâ€™ee qaba. Isaan keessaa, wahyii jechuun odeefannoo wayii dhoksaa fi ariitin (daddaffiin) namni tokko akka beekuf sammuu ykn qalbii isaatti darbuudha. Fakkeenyaf sheyxaanni ilma namaa jallisuuf oduu qalbii namaatti darba ykn itti hasaasa. Bifa dhokataa fi aritiin, â€œKuni gaariidha akkana godhi.â€• jechuun wanta badatti nama kakaasa.

Karaa biraatin wahyii jechuun beeksisa, odeefannoo fi ergaa Rabbiin Ergamtoota Isaa keessaa qalbii Ergamaa tokkootti darbuudha. Beeksisni, odefannoo fi ergaan kunniin murtii shariâ€™aa, seenaa ummata darbee, wanta gara fuunduraatti dhufu, amala gaarii, amala jibbamaa dhiisu qaban, haala jireenya ilma namaa fi kan kana fakkaatan taâ€™uu dandaâ€™a. Qurâ€™aanni kana hunda waan qabateef wahyiidha. Wahyiin Qurâ€™aana qofatti kan daangefamu osoo hin taâ€™in hadiisota sahiihis kan of keessatti qabatuudha. Hadisoonni sahiihin Ergamaa Rabbii (SAW) irraa gabaafaman wahyiidha.

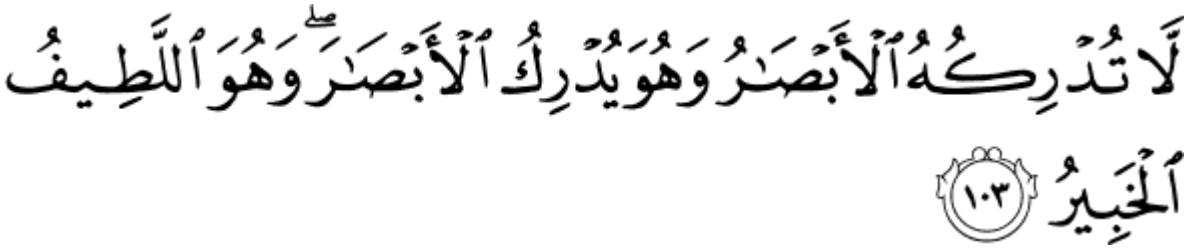
Garuu Rabbiin akkamitti ilma namaa keessaa nama fedhe dubbisaa?
Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala bifa sadiin ilma namaa keessaa nama fedhe ykn filate akka dubbisu Qurâ€™aana keessatti akkana jechuun nuuf hima:

â€œWahyiin yookiin girdoo duubaan yookiin ergamaa ergee hayyama Isaatiin waan fedhe itti buusun yoo taâ€™e malee Rabbiin isa dubbisuun namaaf kan taâ€™uu miti. Dhugumatti, Inni Olâ€™aanaa Ogeessa.â€• Suuratu Ash-Shuuraa 42:51

Kana jechuun bifa (karaa) sadiin malee bifa biraatin Rabbiin ilma namaa hin dubbisu. Isaanis:
Karaa 1ffaa: Wahyiin- Rabbiin oltaâ€™aan wanta fedhe qalbii Ergamaa irratti darbuun nama filate ykn Ergamaa Isaa dubbisa.

Karaa 2ffaa: Girdoo duuban Ergamaa Isaa dubbisuudha. Fakkeenyaf, Rabbiin Nabii Muusatti dubbatee fi waame jira. Garuu Nabii Muusan Rabbiin arguu hin dandeenye. Sababni isaa, ilmi namaa Rabbiin arguu hin dandaâ€™u. Ogummaa fi rahmata Rabbitiin ilmaan namaa addunyaa tana keessatti Isa arguu hin dandaâ€™an. Osoo Isa arganii, silaa garmalee Isa sodaachu irraa kan kaâ€™e hojiif, nyaata fi dhimmoota birootiif sochoâ€™u hin dandaâ€™an. Rabbiin ni jedha:

Agartuun (Ijji) Isa hin dhaqqabdu (hin hubattu). Inni immoo agartuu hunda ni arga. Inni Mararfataa, Beekaadha.â€• (Suuratu Al-Anâ€™aam 6:103)
Wantoota dandeetti Rabbii mulâ€™isanii fi mallatoolee Tokkichummaa Isaa agarsiisan ilaalun ilma namaatiif ni gaha.

Karaa 3ffaa: Rabbiin Ergamaa Isaatti ykn nama filatetti Malaaykaa erguudha. Kana jechuun Malaaykan Rabbiin irraa ergaa fuudhun Ergamaa Rabbiitti geessa. Fakkeenyaf, Malaaykan Jibriil (Gabraâ€™eel) ergaa Rabbiin irraa fuudhun Nabii Muhammad (SAW) itti geessa. Malaaykan kuni abbaa iccitiiti; humna

cimaa kan qabuu fi amanamaa kan taâ€™eedha. Amaloonni lamaan kunniin (humni cimaa fi amanamummaan) ergaa geessuf amaloota garmalee barbaachisoo taâ€™aniidha.

Ergamaan Rabbii (SAW) Malaaykaa Jibriil yeroo garii suuraa inni irratti uumameen isa argu. Yeroo garii Malaaykan Jibriil suuraa namtichaatin gara Ergamaa Rabbiiti dhufa. Yeroo kanatti namoonni Ergamaa Rabbii (SAW) marsanii jiran Jibriilin ni argu, dubbii isaa ni dhagahu. Yeroo garii immoo Jibriil dhoksaan Ergamaa Rabbii irratti buâ€™a, namoonni achi jiran isa hin argan. Garuu mallattoo wahyii (ergaa inni buâ€™eenii) ni argu.
Kunniin karaalee sadan Rabbiin namoota keessaa nama filate itti dubbisuudha.

Sadarkaalee Wahyii Ergamaa Rabbitiif (SAW) taâ€™an
Ergamaa Rabbitiif bifoonni fi sadarkaaleen adda addaa wahyiin (ergaan, beeksisni, odeefannoon dhugaa Rabbiin irraa ittiin buâ€™uu) isaaf taâ€™ee jira. Isaanis:

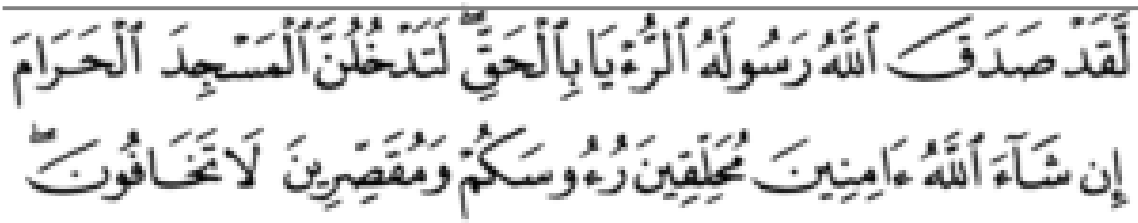
1ffaa-Abjuu dhugaa hirriba keessatti arguâ€“ kuni sadarkaa jalqabaa wahyiin gara Ergamaa Rabbiitti (SAW) buâ€™uu jalqabeedha. Abjuun Nabiyyiin argu hundii dhugaadha. Namoonni abjuu arguu dandaâ€™u. Tarii abjuun isaanii dhugaa taâ€™u dandaâ€™a dhugaa taâ€™uu dhiisus dandaâ€™a. Garuu abjuun Nabiyyoota dhugaadha. Sababni isaas, sheyxaanni qalbii nabiyyootatti taphachu hin dandaâ€™u. Ijji Nabiyyoota ni rafti, garuu qalbiin isaanii hin raftu. Wanti abjuun argan wanta dhugaan Rabbiin isaanitti buusu fi borumta ykn gara fuunduratti taâ€™uudha. Fakkeenyaf, Qurâ€™aanni wanta Nabii Ibraahimi fi ilma isaa Ismaaâ€™il jiddutti adeemsifame haala kanaan nuuf hima:

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ ٱلسَّعۡيَ قَالَ يَٰبُنَيَّ إِنِّيٓ أَرَىٰ فِي ٱلۡمَنَامِ أَنِّيٓ أَذۡبَحُكَ
فَٱنظُرۡ مَاذَا تَرَىٰۚ قَالَ يَٰٓأَبَتِ ٱفۡعَلۡ مَا تُؤۡمَرُۖ سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ
مِنَ ٱلصَّٰبِرِينَ ١٠٢

â€œ[Mucaan] yeroma isa waliin deemuu irra gahu [Nabi Ibraahim] ni jedhe, â€œYaa ilma kiyya! Ani abjuu keessatti kan si gurraâ€™un arge. Waan sitti mulâ€™atu ilaali.â€• Ilmis ni jedhe:â€• Yaa abbaa kiyya! Waan itti ajajamte dalagi. Yoo Rabbiin fedhe obsitoota irraa taâ€™uu na argita. â€• Suuratu As-Saaffaat 37:102

Ismaaâ€™il yommuu abbaa isaa Ibraahim waliin deemu ykn fiigu irra gahe, abbaan â€œYaa ilma kiyya! Ani abjuu keessatti kan si gurraâ€™un arge. Yaanni kee maali?â€• jedhee gaafate. Abjuun Nabiyyoota wahyii Rabbiin irraa buâ€™e waan taâ€™eef, hojii irra oolchun barbaachisaadha. Ismaaâ€™el, â€œWanta itti ajajamte hojjadhu.â€• jechuun abbaaf yaada kenne.

Gara Nabi Muhammad (SAW) yommuu dhufnu immoo, banamiinsi Makkaa abjuu Ergamaan Rabbii (SAW) argeen bakka gahe. Rabbiin abjuu isaa dhugaa taasiseef. Rabbiin ni jedha:

لَقَدْ صَدَقَ ٱللَّهُ رَسُولَهُ ٱلرُّءْيَا بِٱلْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ ٱلْمَسْجِدَ ٱلْحَرَامَ
إِن شَآءَ ٱللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ ۖ

â€œ**Rabbiin Ergamaa Isaatiif abjuu haqaan dhugaa taasisee jira. Yoo Rabbiin fedhe nagayaan mataa keessan haadachaa, [gariinis] gabaabsachaa, osoo hin sodaanne Masjiida kabajamaa [Makkaa] ni seentu.â€•** Suuratu Al-Fatâ€™hi 48:27

Abjuun Ergamaan Rabbii (SAW) mataa haadachuun, akkasumas, namoonni gariin rifeensa gabaabsunii fi osoo hin sodaanne Masjiida Kabajamaa Makkaa seenu arge wahyii haqaa Rabbiin itti buuse fi ergasii dhugaa taasisedha. Kuni sadarkaalee wahyii keessaa sadarkaa jalqabaa wahyiin Ergamaa Rabbitiif dhugaa taasifameedha.

2ffaa- Ergamaan Rabbii (SAW) Malaayka suuraa irratti uumamen arguâ€“ Kuni sadarkaa lamaffaa karaa wahyiin ittiin dhufuudha. Qurâ€™aanni siâ€™a lama Ergamaan Rabbii (SAW) suuraa Malaaykan Jibriil irratti uumame akka arge nuuf hima. 1ffaa Suuratu Najm Ayaata 1-11, 2ffaa suuratu Najm armaan olii Aaayat 12-18

Ergamaan Rabbii (SAW) suuraa Jibriil irratti uumame kan argan yeroo wahyiin (Qurâ€™aanni) buâ€™uu jalqabe irratti. Haati muâ€™mintoota tan taate Aaâ€™ishaan (Radiyyallahu anhaa) haala kanaan ibsiti:

â€œWahyiin gara Ergamaa Rabbiitti buâ€™uu kan jalqabe abjuu gaarii hirriba keessatti arguuni. Abjuu homaatu hin argu akka guyyaa adii dhugaa yoo taate malee. Ergasii kophatti bahuun isaaf jaallatamaa taâ€™e. Goda Hiraatti kophaa bahuun gara maatii isaa deebiâ€™uun dura halkan baayâ€™eef achitti Rabbiin gabbaraa ture. Kanaaf galaa (siinqi) fudhataa ture. Ergasii gara Khadiijaa deebiâ€™uun akkuma duraa siinqi fudhata. Hanga guyyaa tokko osoo inni goda Hiraa keessa jiru Haqni tasa isatti dhufuu [haala kanaan itti fufe]. Malaaykan dhufee akkana jedheen, **â€œIqraâ€™a (dubbisi)**â€• Ergamaan Rabbii (SAW) ni jedhe, **â€œAkkamitti akka dubbisan hin beeku.**â€• Ergamaan Rabbii itti fufuun ni jedhe, â€œ**Ergasii Malaaykan sirritti na qabuun hanga dhiphachuu gahuutti na ukkaamse. Ergasi gadi na fure.**â€• Ammas Malaaykan ni jedhe, â€œ**Dubbisi!**â€• Ani nan jedhe, â€œ**Akkamitti akka dubbisan hin beeku**.â€• Ergasii Malaaykan yeroo lammataaf sirritti na qabuun hanga dhiphachuu gahuutti na ukkaamse. Ergasi gadi na fure, **â€œDubbisi!**â€• naan jedhe. Anis nan jedhe, â€œ**Akkamitti akka dubbisan hin beeku.**â€• Ammas yeroo sadaffaaf sirritti na qabuun hanga dhiphachuu gahuutti na ukkaamse. Ergasi gadi na furee akkana jedhe, â€œ**Maqaa Rabbii keeti Kan [waan hunda] uumen dubbisi. Ilma namaa dhiiga ititaa irraa uume. Dubbisi! Gooftaan kee arjaadha. Kan qalamaan [barreessu] barsiise. Nama waan inni hin beekne barsiise.**â€• (Suuratu Al-Alaq 96:1-5)
San booda Ergamaan Rabbii Aayata armaan olii kana fudhachuun osoo qalbiin dhikkistuu fi hollatanuu gara haadha manaa isaanii Khadiijaa deebiâ€™an. Ergasii ni jedhan, â€œNa haguuga, na haguugaa!â€• Hanga sodaan irraa deemu ni haguugan. Ergasii Ergamaan Rabbii (SAW) Khadijaan ni jedhe, â€œYaa Khadiijaa! Rakkoon kiyya maalii? Lubbuu tiyya irratti sodaadhe.â€• Wanta malaayka waliin taâ€™e ishitti hime. Khadijaanis ni jette, â€œDhoorgami! Abshir (gammadi), Rabbiin kakadhe! Rabbiin si hin salphisu. Rabbiin kakadhe! Ati dhugumatti, hariiro firummaa sufta (eegda), dhugaa dubbatta, hiyyeessaa

fi rakkataa gargaarta, keessumma kabajaa fi arjaan keessumeessita, warra balaan itti buâ€™e gargaarta.â€• Ergasi Khadijaan ilma abbeeraa ishii kan taâ€™e Waraqaa bin Nawfal bira Ergamaa Rabbii fidde. Waraqaa bin Nawfal Ergamaan Rabbii (SAW) ergamuun dura Kiristaana ture. Kitaaba Arabiffaa fi wanta Rabbiin fedhe Injiila Arabiffaan barreessaa ture. Jaarsa dulloomee fi ijji isaa tan badde ture. Khadijaan â€œYaa ilma abbeeraa kiyyaa! wanta ilmi obboleessa keeti jedhu dhagahi mee.â€• jetteen. Waraqaan ni jedhe, â€œYaa ilma obboleessa kiyyaa! Maal argite?â€• Ergamaan Rabbii (SAW) wanta arge isatti hime. Waraqaan ni jedhe, â€œKuni [Malaayka Jibriil] kan iccitii eegu Nabii Muusa irratti buâ€™etu sirrattis buâ€™e. Maal qaba ani osoo dargageessa taâ€™ee jiraadhe! Osoo hanga ummanni kee biyyaa si baasanii lubbuun jiraadhe maal qabaa!â€• Ergamaan Rabbiis ni jedhan, â€œ**Isaan biyyaa na baasu?**â€• Innis ni jedhe, â€œEeyyen! Namni fakkaataa wanta ati fidde fide namoonni diina isatti taâ€™u. Osoo hanga guyyaa sani lubbuun jiraadhe silaa deeggarsa cimaan si deeggaraa ture. â€• Garuu Waraqaan yeroo muraasan booda ni duâ€™e. Wahyiniis yeroo muraasaf Nabiyyii irratti buâ€™uu dhiise.â€• Sahih al-Bukhari 3

Kuni yeroo jalqabaatif Ergamaan Rabbii (SAW) Malaaykaa Jibriil suuraa irratti uumame argan. Malaaykan Jibriil Qurâ€™aana irraa aayata (keeyyata) muraasa yeroo jalqabaatif Rabbiin irraa fuudhe gara Nabi Muhammad (SAW) geesse.

Yeroo lammataa Nabiyyiin suuraa Malaaykan Jibriil irratti uumame halkan Miâ€™raaja samii olâ€™aantu Sidratal Muntahaa biratti isa argan. Kuni sadarkaa fi bifa 2ffaa wahyiin Rabbiin irra gara Nabiyyi buâ€™uudha. Innis Malaayka Jibriil suuraa irratti uumameen arguuni.

3ffaa- Suuraa Namaatin Malaaykaa arguu â€“ Malaaykan Jibriil nama fakkaachun gara Ergamaa Rabbii (SAW) wahyii fide dhufa. Namoonni naannawa san jiran Jibriilin ni argu, wanta inni jedhu ni dhagahu. Ragaan kanaa hadiisa Umar bin al-Khaxxaab dabarseedha. Osoo sahaabonni (hiriyoonni) Nabiyyi fi Nabiyyiin bakka tokko walitti qabamanii taaâ€™anuu, Jibriil suuraa nama hin beekkamneetin dhufe. Ergamaa Rabbii (SAW) fuundura taaâ€™un waaâ€™ee Islaamaa, iimaanaa, ihsaanaa fi Guyyaa Qiyaamaa gaafate. Ergamaan Rabbiis gaafiwwan Jibriil ni deebisaniif. Jibriilis dhugaa dubbatte jechuun mirkaneesse. (Sahiih Musliim-8)

Malaaykan Jibriil akkuma suuraa namaatin gara Ergamaa Rabbii dhufu, osoo nama hin fakkaatinii fi ijaan hin mulâ€™atin gara Nabiyyitti dhufuun wanta â€œitti geessiâ€• jedhame itti geessa.

Kitaaba wabii
Taarikhu Nuzuulu al-Qurâ€™aan al-Kariimâ€“ fuula 9-23, by Mahammad Raâ€™afat Saâ€™iid Akkasumas, www.almaany.com irraayis fayyadame jira

Date Created
April 21, 2018
Author
admin